

EXAMENSARBETE

Vem är jag?

- En kvantitativ studie om tonårstjevers
identitet och kroppsuppfattning.

Examensarbete
Socialpsykologiska programmet
30 poäng
VT 2008

Sara Badh
Carolina Johansson

Handledare: Maria Läckberg
Examinator: Kjell Törnblom

Vem är jag?

- En kvantitativ studie om tonårstjejens identitet och kroppsuppfattning.

Sara Badh

Carolina Johansson

Abstract

Studien syftar till att undersöka sambandet mellan tonårsflickans identitet och kroppsuppfattningen. Även roller i kompisgruppen kommer att tas upp och då framförallt rollen som den tyste i gruppen. Genom en enkätstudie undersöktes 37 elever från högstadiet och 68 elever från gymnasiet. Sambandet mellan positiv personlig identitet och en normal kroppsuppfattning undersöktes. Resultatet visade att personer med positiv ($M=1,20$, $SD=0,41$) eller neutral ($M=1,15$, $SD=0,36$) personlig identitet hade en bra kroppsuppfattning medan personer med negativ ($M=1,55$, $SD=0,51$) personlig identitet hade en mindre bra kroppsuppfattning. Undersökningen visade ingen signifikant skillnad mellan högstadiet och gymnasiet i fråga om identitet och kroppsuppfattning. Vi antar att skillnader i identitet och kroppsuppfattning beror mer på individuella skillnader än vilken åldersgrupp man tillhör.

Syftet med den här uppsatsen är att belysa sambandet mellan ett par områden inom socialpsykologin, dessa områden är identitet, kroppsuppfattning och roller kopplade till kompisgruppen.

För att få en teoretisk ram kring områdena som står här ovan, kommer den centrala teorigrunden i den här uppsatsen att vara Tajfel's (1981) teori om social identitet, rollteori (Biddle, 1979) och Svedbergs (2003) standardroller. SIT handlar om hur människor kategoriserar sig själva och andra i olika grupper och sedan jämför dessa grupper med varandra för att få fram det positiva med deras grupp, in-gruppen. Detta avspeglas sedan på individen som får en positiv självbild av att tillhöra en grupp som anses bättre än andra grupper, ut-grupper (Brown, 2000). Standardroller är Svedbergs benämning på roller de olika personerna i en grupp kan besitta (Svedberg, 2003).

Tidigare forskning

Palmqvist och Santavirta (2006) undersöker bland annat i sin studie relationen mellan kroppsuppfattning och influenser från kamrater. Det beskrivs att kamraterna är en viktig del i tonåringens liv och en bidragande faktor till dennes självständighet och identitetsskapande. Unga som är osäkra på sig själva är mer benägna att göra jämförelser med sina referensgrupper för att försöka förstå vilket beteende som är korrekt och önskvärt. Tonåringen lär sig att uppskatta eller förkasta sin egen kropp utifrån den respons som kommer från referensgrupperna. Flickor tenderar att ha låg kroppstillfredsställelse och tänka mer på hur de ska kunna ändra sitt utseende än vad killar i samma ålder gör (Palmqvist & Santavirta, 2006).

Denna studie är betydelsefull för undersökningen på så sätt att den förtydligar hur viktigt det är för tonåringen att ha kamrater. Att ha kamrater är en viktig del för formandet av den personliga identiteten. Ungdomar som är osäkra på sig själva jämför sig med de grupper de tillhör, vilket kommer till uttryck i hur man ser på sig själv, upplevs av andra och hur man tror att man ska vara. Formandet av sin personliga identitet och resultatet av ständig jämförelse med andra mynnar ut i formandet av sin sociala identitet. Jämförelsen med andra resulterar även i att ungdomen skapar en uppfattning om sin egen kropp och uppenbarelse i förhållande till andra. Detta kan leda

till en känsla av att ens egen kropp inte duger och mer osäkerhetskänslor överlag (Palmqvist & Santavirta, 2006).

Newman och Newman (2001) tar upp värdet av grupptillhörighet när det kommer till att forma allianser till grupper under tonåren. Som ung vill man gärna känna gemenskap, en känsla av tillhörighet och kontakt med andra, ens sociala identitet. Grupptillhörigheten ses som ett led till att utveckla den personliga identiteten. Utvecklingsfasen under tonåren kallar de för "Identity versus alienation". Utvecklingsfasen kännetecknas av en psykosocial konflikt vilken får sitt uttryck då man som tonåring möter gruppen. Detta kännetecknas av ett stort behov att tillhöra gruppen med allt vad det innebär för ens egen utveckling. Grupptillhörighetens baksida är när man inte känner sig hemma och delaktig i den gruppkonstellation man tillhör, vilket kan leda till isolation och ensamhet.

Vidare kommer undersökningen att belysa tonåringens behov av att vara med i gruppkonstellationer både för sin personliga och sociala identitets skull och även se till det negativa, då grupptillhörigheten leder till att man inte känner sig hemma (Newman & Newman, 2001).

Fallon och Rozin (1985) undersöker könsskillnader i hur man uppfattar sin önskade kroppsform. De bad respondenterna att utifrån figurer svara på frågor kring sin nuvarande figur, sin ideal figur, vilken figur man tror det motsatta könet ser som mest attraktivt samt hur man tänker sig att det motsatta könet uppfattar hur man ser ut. De kom bland annat fram till att kvinnor ser sig som större än vad de själva och andra skulle finna attraktivt samt att deras egna ideal uppskattades som lägre än alla dessa. Vår undersökning kommer att belysa detta, det vill säga hur man uppfattar sig själv och hur man tror att andra ser en.

Bornholt (2000) skriver i sin artikel om självkategorisering och hur detta påverkar hur man ser på individualitet och grupptillhörighet. Artikeln tar upp social och personlig kategorisering där social kategorisering baseras på gruppmedlemskap samt gemensamma gruppegenskaper och personlig kategorisering baseras på kvalitéer hos individen som person. Huvudfokus för artikeln är utveckling för olika åldersgrupper. Det är oklart i vilken ålder som balansen mellan individualitet och tillhörighet ändrar sig, men resultatet visar att äldre tonåringar tycker att individualitet är viktigt medan

Yngre tonåringar tycker att tillhörighet är viktigast. Både individualitet och tillhörighet tas här upp i förhållande till kompisgruppen (Bornholt, 2000).

Som teorigrund har vi bland annat valt att använda oss av social identitetsteori som grundades av Henri Tajfel i början av 1970-talet. Teorin är viktig i detta sammanhang för att belysa områden som gruppstillhörighet och identitet (Tajfel, 1981).

Bakgrunden till SIT är tre experiment av Sherif och hans kollegor. Experimenten kallas för sommarlägerexperimenten och utspelade sig på ett sommarläger för unga pojkar. Där delades de in i två grupper som under den första tiden inte hade mycket med varandra att göra. Experimentledarna lade märke till vissa jämförelser mellan grupperna, där den egna gruppen favoriserades. I den tredje studien när grupperna till slut fick en aning om varandra kom spontana kommentarer om att börja tävla emot varandra. Under andra fasen av experimentet fick pojkarna reda på att det skulle bli tävlingar mellan grupperna vilket i sin tur ledde till en konflikt mellan dem. Det fanns nu något som båda grupperna ville ha, men bara en kunde få. Gruppernas beteende förändrades och de blev fientligt inställda till varandra. Sherif upptäckte genom detta systematiskt och konsekvent favorisering av in-gruppen (Brown, 2000).

SIT vill svara på frågan, vem är du? Vilket ligger till grund för teorin (Augoustinos & Walker, 1995). SIT delar upp identitetsbegreppet i två kategorier, personlig och social identitet. Den personliga identiteten är de karaktärsdrag och kvalitéer man ser i sig själv. Den sociala identiteten är den del av individens självbild som kommer ur gemenskap med andra, den sociala gruppen (Tajfel, 1981). Individen kategoriserar alltså sig själv och andra i sociala kategorier. Det kan vara kategorier man tillhör, vill tillhöra eller fristående individer man vill identifiera sig med (Augoustinos & Walker, 1995). Individen ser sin egen tillhörandegrupp som in-grupp och utomstående grupper som ut-grupper. Genom att framhäva det positiva med in-gruppen och det negativa med ut-gruppen skapas en bild av ens egen grupp som den mest överlägsna. Genom denna favorisering känner individen sig bättre, vilket leder till förbättrad social och personlig identitet (Liukko, 1996). Eftersom människan hela tiden strävar efter att få en så positiv bild av sig själv som möjligt och därmed en positiv identitet, så är gruppen väldigt viktig. Genom att hela tiden mäta den egna gruppens värde och därmed sitt eget får individen bättre självförtroende (Brown, 2000).

SIT bidrar till undersökningen och den tidigare forskningen på följande vis. Newman och Newman (2001) poängterar tonårsfasens olika konflikter och tar upp viljan att vara med i den egna gruppen för sin utvecklings skull. Detta belyses i social identitetsteori genom viljan att sluta sig till och identifiera sig med en social kategori samt upphöjandet av in-gruppen. Palmqvist och Santavirta (2006) tar upp relationen mellan kroppsuppfattning och influenser från kamratgruppen. Detta beskrivs i teorin, då tonåringen vill få reda på vem han/hon är utifrån identifiering med gruppen och sin egen personliga och sociala identitet. Fallon och Rozin (1985) tar upp hur man uppfattar sin kroppsform och hur man tror att andra ser en. Kopplar man detta till SIT är det utvecklandet av den personliga identiteten som ligger i fokus. Bornholt (2000) skriver om tillhörighet kontra individualism hos tonåringar. Detta kan man knyta till social och personlig identitet då tillhörigheten har ett nära samband med den sociala identiteten och individualismen hör ihop med den personliga identiteten.

Uppsatsen kommer även i viss mån att ta upp rollteori och då använda sig utav Svedbergs idé om standardroller (Svedberg, 2003). Rollteori fokuserar på personer och deras beteende. Teorin utvecklades utifrån flera olika discipliner vilket gör det svårt att sätta en specifik förgrundsperson till teorin. Men en av de första som började intressera sig för roller och rollteori var Ralph Linton. När hans bok "*The study of man*" utkom 1936 ökade intresset kring området (Linton, 1936. Se Värnlund, 1998).

En roll kommer genom delandet av förväntningar för ett visst beteende. Att inneha en roll kan vara stimulerande på grund utav de förväntningarna som ligger på rollen och genom att en roll finns vet individer även vad den innebär. Rollen kan ses som en identitet, ett karakteristiskt beteende eller en förväntning (Biddle, 1979).

Rollteorin bygger på flera olika underliggande idéer. Exempel på dessa är att man ser rollen som ett beteendemönster som karakteriserar olika personer inom en kontext, roll kan även associeras till individer vilka delar en speciell identitet. Den sista idén om roll är att individer ofta är medvetna om att roller existerar (Biddle, 1979).

Svedbergs (2003) standardroller är typiska roller en individ kan få i gruppen. Exempel på dessa är bland annat rollen som den tyste, den som vill ha monopol på uppmärksamhet, den ambitiöse, clownen, buffeln och syndabocken.

Rollteori och standardroller har en mycket liten plats i uppsatsen, fokus ligger på att se till de roller man kan inneha i kompisgruppen och då framförallt rollen som den tyste.

Uppsatsens undersökningsvariabler definieras på följande vis, med grupp menas två eller flera personer som ser sig själva som gruppmedlemmar och att gruppen dessutom betraktas som en grupp av minst en utomstående individ (Brown, 2000). Roller kommer till uttryck genom att vi använder oss utav Svedbergs standardroller där fokus kommer att läggas på rollen som den tyste (Svedberg, 2003). Kroppsuppfattning är individens känslor och tankar om sin egen kropp (Burgess, Grogan & Burwitz, 2006). Identitet definieras här som personlig kontra social identitet. Personlig identitet omfattar individens karaktärsdrag och de kvalitéer personen uppfattar att hon har eller besitter. Social identitet är den del av individens självbild som skapas genom individens medlemskap i olika sociala grupper (Tajfel, 1981).

Problem

I tonåren spelar gruppen stor roll för den sociala identiteten samtidigt som den unga människan kämpar för att finna sin personliga identitet (Palmqvist & Santavirta, 2006). Därför finns det ett behov av att gräva djupare i detta för att få en förståelse för vad det är som händer och vilka faktorer som spelar in i tonåringens identitetsskapande. Det är även relevant att se hur tonåringens kroppsuppfattning påverkas över tid eftersom detta är en stor del i personens individualitet. Vår problemställning är: hur påverkar graden av personlig och social identitet tonåringens kroppsuppfattning och finns det något samband mellan roll och identitet kopplat till kompisgruppen.

Hypoteser

Hypotes 1: Individer med en positiv social identitet kopplad till kompisgruppen har också en positiv personlig identitet.

Hypotes 2a: Flickor på gymnasiet har en mer positiv social identitet än flickor på högstadiet.

Hypotes 2b: Flickor på gymnasiet har en mer positiv personlig identitet än flickor på högstadiet.

Hypotes 3: Flickor på högstadiet tror sig väga mer än vad de gör i större utsträckning än flickor på gymnasiet.

Hypotes 4: Flickor på högstadiet tror att andra ser dem som större än vad de egentligen är i större utsträckning än flickor på gymnasiet

Hypotes 5: Ju mer negativ en persons personliga identitet är, desto mer sannolikt är det att den personen skattar sig själv som den tyste i gruppen.

Hypotes 6a: En individ med positiv personlig identitet har också en normal kroppsuppfattning.

Hypotes 6b: En individ med positiv social identitet har också en normal kroppsuppfattning.

Metod

Respondenter

Respondenterna bestod utav 37 tonårsflickor från högstadiet årskurs 9 och 68 gymnasieelever i årskurs 3. Respondenterna från högstadiet hade en ålder på 15-16 år och respondenterna från gymnasiet hade en ålder på 18-19 år med undantag från en person som var 20 år. Eleverna från gymnasiet bestod av elever från samhälls-, omvårdnads- och handelsprogrammet. Ett minimalt bortfall noterades från gymnasiet och ett mer markant bortfall noterades från högstadiet.

Frågeformulär

För att genomföra studien användes en enkät (se bilaga 1) om 24 frågor för högstadieläverna och 25 frågor för gymnasieeleverna, frågan om vilket program respondenterna gick ställdes endast till gymnasieeleverna. Enkäten bestod mestadels utav frågor med likertskala med skalsteg från ett till sju. Även några enklare frågor med endast ja/nej alternativ förekom. Dessa handlade om familjesituation, etnisk härkomst och civilstånd. Några enstaka frågor krävde ett skriftligt svar medan de andra endast krävde att respondenterna ringade in det alternativ de ansåg stämde bäst in på dem själva. Några frågor i enkäten kunde uppfattas som känsliga, vilket framgick i förordet till enkäten där det även stod klart och tydligt att enkäten var både konfidentiell och helt frivillig. Exempel på det som skulle kunna upplevas som känsligt var respondentens längd, vikt och kroppsuppfattning. Som hjälpmedel i enkäten användes figurer från Fallon & Rozins (1985) studie: *Sex Differences in Perceptions of Desirable Body Shape*. Dessa bestod av figurer som vi använde genom att respondenterna fick markera den figur de ansåg stämde bäst in på dem själva och även den figur de ansåg att andra tyckte stämde bäst in på dem.

För frågor om respondentens personliga och sociala identitet användes redan färdiga frågor från Haslam, (2004). Exempel på frågor som rör social identitet: *Jag är oftast nöjd över att vara medlem i min kompisgrupp* och exempel på frågor som rör personlig identitet: *Överlag är jag nöjd med mig själv* (För fler exempel se bilaga 1).

För att kunna räkna på respondenternas vikt för att se ett samband på kroppsuppfattningen valdes skalan för BMI, body mass index (WHO, 25 mars, 2008). Detta för att se en riktlinje för vad som är normalt. Av etiska skäl valde vi att inte fråga efter respondenternas exakta viktuppgifter, utan hade istället en färdig skala där respondenterna fick ringa in det viktintervall som stämde bäst in på dem själva. Viktintervallerna började vid <45 kilo och ökade med 5 kilo per intervall. Det högsta värdet var 115<. Respondenterna fick fylla i sin exakta längd i cm, eftersom vi ansåg detta inte vara lika känsligt.

Tillvägagångssätt

Enkäterna lämnades ut på två skolor i Skövde kommun, ett gymnasium och en högstadieskola. Vi kontaktade respektive skolas rektor som sedan hjälpte oss vidare med kontakt med ansvariga lärare och distribution utav enkäter. Tydliga instruktioner fanns med på enkätens framsida och ingen ersättning erhöles.

Ett bortfall uppstod då vi endast fick in 37 enkäter av 70 från högstadieskolan. Från gymnasieskolan var svarsdeltagandet betydligt högre, bortfallet var minimalt med endast 2 saknade enkäter.

Resultat

Innan data från enkäterna kunde tolkas var denna i viss mån tvungen att ändras. Vissa utav skalfrågorna i enkäten var negationer där ett betyder samma sak som sju i en annan fråga. För att ordna så att respektive siffra betyder samma sak i alla var vi tvungna att koda om frågorna 12, 13, 15, 16, 17, 21 och 23, det vill säga, frågorna vändes om så att ett blev sju, två blev sex, tre blev fem och så vidare. Det gjordes även subskalor av personlig och social identitet, då alla frågor lades ihop till ett värde istället för flera. Efter detta kodades både personlig och social identitet om så att skalan blev ett till tre istället för ett till sju. Detta för att kunna avgöra vad som är positiv, neutral eller negativ social- eller personlig identitet. Ett var positiv, två neutral och tre negativ social- eller personlig identitet.

För att statistiskt kunna använda oss utav respondenternas ungefärliga vikt räknades ett medelvärde ut inom varje viktintervall. Detta användes sedan för att räkna ut ett ungefärligt BMI. Utifrån WHO:s BMI-skala kodade vi sedan om BMI till en skala på ett till sju.

För att kunna mäta kroppsuppfattningen gjordes en ny variabel. Detta för sambandet mellan BMI och den uppskattade kroppsuppfattningen, det vill säga hur respondenterna själva ansåg sig se ut. Värde ett stod för normal kroppsuppfattning och värde två för både över- eller underestimerad vikt. Över- och underestimerad vikt fick samma värde eftersom båda grupperna representerar en osund kroppsuppfattning.

För att undersöka frågeformulärets underliggande struktur, så genomfördes en faktoranalys på personlig och social identitet. Den personliga identiteten laddar på de två första komponenterna (49.82 % av variansen och 17.95 % av variansen) och har egenvärde 3.98 på komponent 1 och 1.44 på komponent 2. Fråga 9, 10 och 13 laddar på komponent 2. De tre frågorna är alla positivt ställda. Fråga 11, 12, 14, 15 och 16 laddar på komponent 1, för att dessa är negationer och tar bland annat upp om man känner sig misslyckad eller värdelös (se tabell 1).

Tabell 1
Roterad Komponent Matrix: Personlig identitet, cut-off 0,4.

	Komponent	
	1	2
Fråga 9	*	,868
Fråga 10	*	,881
Fråga 13	*	,773
Fråga 11	,791	*
Fråga 12	,669	*
Fråga 14	,846	*
Fråga 15	,720	*
Fråga 16	,697	*

Den sociala identiteten laddar även den på två komponenter (51.85 % av variansen och 14.97 % av variansen) och har egenvärde 3.63 på komponent 1 och 1.04 på komponent 2 (se tabell 2). Alla items förutom fråga 23 laddar på faktor ett, detta kan bero på att denna fråga är lite otydligt ställd. Fråga 22 laddar dessutom dubbelt, detta kan bero på att frågan om hur viktigt det är att tillhöra sin kompisgrupp, är ett svårt ämne som väcker många olika reaktioner. Vissa tycker att det är väldigt viktigt, medan andra vill visa på att de klarar sig själva.

Tabell 2

Roterad Komponent Matrix: Social identitet, cut-off 0,4.

	Komponent	
	1	2
Fråga 18	,786	*
Fråga 20	,786	*
Fråga 22	,680	,403
Fråga 23	*	,870
Fråga 24	,778	*
Fråga 19	,727	*
Fråga 21	,750	*

Reabilitetsanalysen för alla skalor i enkäten visade på Cronbach's $\alpha = 0.75$. Det genomfördes även en reabilitetsanalys på personlig- och social identitet, där fråga 10-17 mäter personlig identitet (Cronbach's $\alpha = 0.85$). Frågorna 20-26 mäter social identitet (Cronbach's $\alpha = 0.81$).

För att testa H1, användes en tvåvägs ANOVA med inomgruppsdesign. Hypotesen verifierades här som signifikant, $F=(1,104)57,51$ $p<0,001$, där det fanns ett positivt samband mellan den sociala identiteten ($M= 1,13$, $SD= 0,42$) och den personliga identiteten ($M= 1,75$, $SD= 0,79$).

Med hjälp av en envägs ANOVA med mellangruppsdesign undersöktes H2a. Ingen signifikant effekt hittades, $F=(1,105)0,00$ $p=ns$, då det visade sig att det knappt fanns någon skillnad i social identitet (se tabell 3) mellan eleverna på högstadiet ($M=1,13$, $SD= 0,41$) och eleverna på gymnasiet ($M=1,13$, $SD=0,42$).

H2b, som undersöktes med en envägs ANOVA med mellangruppsdesign, saknade signifikans, $F=(1,104)2,55$ $p=ns$. Men gymnasieeleverna hade dock något mer positiv personlig identitet än högstadiieleverna (se tabell 3).

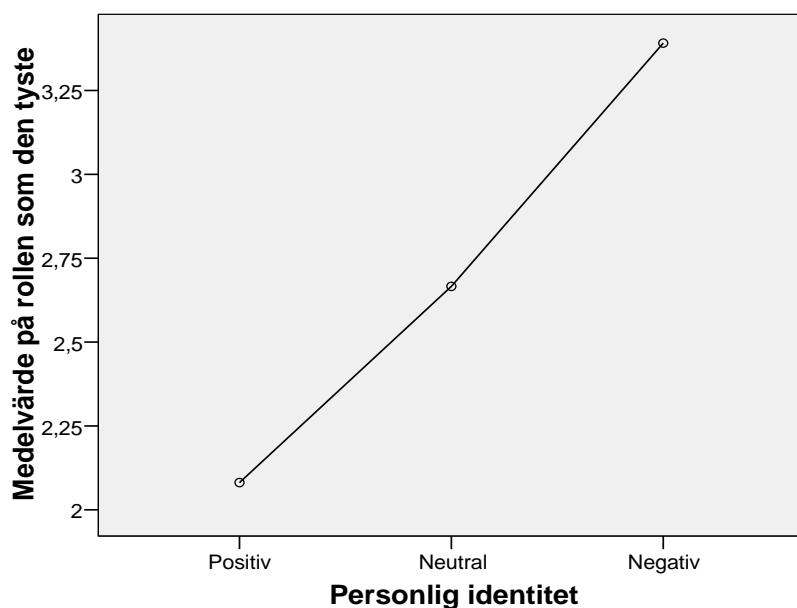
Tabell 3. Medelvärden H2a och H2b. Sambandet mellan social och personlig identitet, på gymnasiet och högstadiet.

	Social identitet	Personlig identitet
Högstadiet	1,13	1,92
Gymnasiet	1,13	1,66

Med hjälp av en tvåvägs ANOVA med mellangrupsdesign undersöktes H3. Hypotesen var inte signifikant då en större skillnad mellan vikt ($M=3,73$, $SD=1,21$) och hur respondenterna ansåg sig själva se ut ($M=4,28$, $SD=1,26$) inte upptäcktes mellan högstadiet och gymnasiet $F=(1,103)0,106$ $p=ns$. Dock kunde vi registrera ett signifikant resultat när det kom till att flickor tror sig väga mer än vad de i verkligheten gör, $F=(1,103)20,53$ $p<0,01$.

För att undersöka H4, användes även här en tvåvägs ANOVA med mellangrupsdesign. Det fanns ingen signifikant skillnad mellan högstadieelever och gymnasieelever när det kommer till deras vikt ($M=3,73$, $SD=1,21$) och hur de tror att andra tycker de ser ut ($M=4,06$, $SD=1,47$) då $F=(1,103)2,14$ $p=ns$ dock fanns även här ett signifikant resultat då flickor tror att andra ser dem som större än vad de egentligen är $F=(1,103)8,68$ $p<0,01$.

För att testa om H5 var signifikant, användes en envägs ANOVA med inomgrupsdesign. Analysen visade på en signifikant effekt, det vill säga $p<0,05$, $F=(2,104)4,319$ $p<0,05$ (se figur 1). Testet visade på en skillnad i hur många som skattade sig som den tyste i gruppen varierande på om de har en positiv ($M=2,08$, $SD=1,41$), neutral ($M=2,67$, $SD=2,12$) eller negativ ($M=3,39$, $SD=1,97$) personlig identitet.

Figur 1. Sambandet mellan den tyste i gruppen och den personliga identiteten.

För att undersöka H6a, användes en envägs ANOVA med inomgruppsdesign. Analysen visade på en signifikant effekt, $F=(2,103)6,68$, $p<0.05$. Personer med positiv ($M=1,20$, $SD=0,41$) eller neutral ($M=1,15$, $SD=0,36$) personlig identitet visade sig ha en bra kroppsuppfattning medan personer med negativ ($M=1,55$, $SD=0,51$) personlig identitet hade en mindre bra kroppsuppfattning.

För H6b användes även här en envägs ANOVA med inomgruppsdesign. Hypotesen visade sig vara icke signifikant, då den positiva ($M=1,27$, $SD=0,44$) och neutrala ($M=1,25$, $SD=0,46$) sociala identiteten visade sig innebära något sämre kroppsuppfattning än den negativa ($M=1,00$, $SD=0,00$) sociala identiteten. $F=(2,104)0,53$, $p=ns$.

Diskussion

Resultaten av vår enkätundersökning visade på både intressanta och överraskande resultat. Den första hypotesen visade på signifikans, vilket här innebar att individer med en positiv social identitet kopplad till kompisgruppen också hade en positiv personlig

identitet. Det finns alltså ett samband mellan att ha positiv social identitet och att ha positiv personlig identitet. Detta var inte så överraskande utan bekräftade endast våra antaganden. Newman och Newman (2001) skriver i sin studie om värdet av att känna gemenskap och kontakt till andra och hur detta leder till utvecklandet av den sociala identiteten. Detta leder i sin tur till förandet av individens personliga identitet. Detta bekräftar vårt resultat, att det finns ett samband mellan att ha positiv social identitet och att ha positiv personlig identitet. Mår individen bra i sin sociala kontext återspeglas detta i den personliga kontexten och leder till utveckling utav identiteten.

H2a visade att det inte fanns någon större skillnad på den sociala identiteten mellan flickor på gymnasiet och högstadiet. Detta förvånade oss till en början, vi hade antagit att flickor på gymnasiet skulle vara något mer mogna i sin sociala identitet än flickor på högstadiet. Men det visade sig alltså vara ungefär lika i båda grupperna. Vi antar att detta varierar mer från person till person än för samma åldersgrupp. Man kan jämföra detta med vad Bornholt (2000) skriver om i sin artikel, där hävdas det att yngre tonåringar skulle tycka att tillhörighet är viktigast, medan äldre tonåringar tycker att individualism är viktigast. Vår studie fokuserar på om man har positiv eller negativ social och personlig identitet. Vi anser att tillhörighet och social identitet syftar på ungefär samma sak, medan personlig identitet och individualism avser samma sak.

Att det inte fanns någon större skillnad mellan åldersgrupperna kan som sagt bero på att grupp tillhörigheten, den sociala kontexten, spelar lika stor roll för personer på högstadiet som gymnasiet, vilket stämmer överens med tidigare forskning att gruppen är viktig. Ska man gå ett steg längre och koppla det till Bornholts studie kan man anta att eftersom yngre tonåringar ser tillhörighet som viktigast så skattar de den sociala identiteten lika högt som de äldre tonåringarna. Man skulle då kunna säga att ens sociala identitet är förutsättningen för graden av ens personliga identitet vilket betyder att när man som yngre prioriterar tillhörighet så banar det väg för att man som äldre ska kunna prioritera individualism.

Även H2b visade att det inte fanns någon större skillnad på den personliga identiteten mellan flickor på högstadiet eller flickor på gymnasiet. Eftersom att H2b liknade H2a och att vi redan fått bekräftat att det finns ett samband mellan social och personlig identitet så blev vi inte speciellt överraskade när inte heller den personliga identiteten varierade nämnvärt mellan de båda grupperna. Vi anser att även den

personliga identiteten varierar mer från person till person och inte beroende på kompisgrupp. Ska man även här dra paralleller till Bornholt (2000) så går det emot vad han skriver om i sin artikel. Som nämnt ovan borde det ha uppkommit en större skillnad då man enligt Bornholt som äldre tonåring ska prioritera individualism mer än yngre tonåringar. Eftersom det inte var så stor skillnad så antar vi att individualismen, den personliga identiteten spelar lika stor roll för äldre som för yngre tonåringar och att det framförallt varierar från person till person.

H3 och H4 var inte signifikanta men intressanta aspekter fanns ändå då tonårstjejer överlag tror sig väga mer än vad de gör och att de även tror att andra ser dem som större än vad de är. Vi antar att den mognadsgrad när det gäller kroppsuppfattningen som tonåringen har på högstadiet inte hunnit ändra sig markant till tredje året på gymnasiet utan att detta är en utveckling som tar längre tid och också kan variera från person till person. Resultatet kan även förklaras så att gymnasieeleverna överlag väger mer än högstadieeleverna, vilket inte är konstigt eftersom de är äldre och har hunnit växa mer. Detta leder till att gymnasieeleverna skattar sin vikt som högre än högstadieeleverna, men högstadieeleverna har dock något större skillnad mellan deras vikt och hur de tror andra ser på dem storleksmässigt. Vi anser att den lilla skillnaden skulle kunna bero på att högstadieeleverna påverkas lite mer utav sin omgivning, då det kan vara viktigt för dem att passa in och se ut som alla andra. Vilket även framgår i Bornholts (2000) studie om ungdomar och tillhörighet kontra individualism, där han anser att yngre tonåringar tycker att tillhörighet i förhållande till kompisgruppen är viktigt.

Palmqvist och Santavirta (2006) tar även de upp denna aspekt i sin studie, hur viktig omgivningen är för tonåringens liv och hur osäkra individer blir mer benägna att jämföra sig med andra. Utifrån jämförelsen med sin grupp lär tonåringen sig att avvisa eller uppskatta sin egen kropp. Vi såg även en skillnad i att tonårstjejer överlag tror sig väga mer än vad de egentligen gör, vilket stärks utav Palmqvist och Santavirta som anser att tonårsflickor tänker mer på sin uppenbarelse att de överlag har låg kropptillfredsställelse.

Vårt resultat går även hand i hand med Fallon och Rozin (1985) studie. De belyser att tjejer ser sig som större än vad de själva är och vad andra skulle finna attraktivt. Vi kom fram till att tonårsflickor överlag tror sig väga mer än vad de gör och att de även

tror att andra ser dem som större än vad de egentligen är. Så jämförelsen med andra och sitt förhållande till gruppen påverkar tonåringens kroppsuppfattning. Som yngre tonåring är det lite större påverkan än om man är äldre men fortfarande är man i båda åldrarna benägna att uppfatta sig själv fel. Man kan fråga sig varför och några lätta svar finns nog inte, utan det enda man kan säga är att det är olika från individ till individ. Lika mycket som vi är olika finns det också olika anledningar till varför man ser sig själv på ett skevt sätt. Lika mycket som gruppen är viktig för tonåringens identitet och kroppsuppfattning kan den också ha en negativ inverkan.

H5 visade sig vara signifikant då tonåringen med negativ personlig identitet mer sannolikt skattar sig som den tyste i gruppen än om hon hade en positiv personlig identitet. Vi anser att rollen som den tyste går hand i hand med personlig identitet, ju mer osäker man är på sig själv desto mer tonar man ner sin personlighet och blir därmed tystare i gruppen. Att vara osäker talar Palmqvist och Santavirta (2006) om i sin studie. De menar att ju osäkrare man är desto mer benägen blir man att jämföra sig med sin grupp och återspeglar senare detta i sitt agerande. Detta stämmer överens med vårt resultat då man som osäker tonåring blir tystare utifrån hur gruppen påverkar ens grad utav personlig identitet.

H6a visade sig vara signifikant då personer med positiv eller neutral personlig identitet visade sig ha en bra kroppsuppfattning medan personer med negativ personlig identitet hade en mindre bra kroppsuppfattning. Det kan antas att personer med negativ personlig identitet kan ha mindre bra kroppsuppfattning för att man påverkas mer utav sin omgivning. Detta skriver Palmqvist och Santavirta (2006) om, att osäkra individer blir mer benägna att jämföra sig med andra. Klarar man inte av att bryta trenden kan tonåringen på så sätt fastna i en ond cirkel där den personliga identiteten inte blir bekräftad och ens kroppsuppfattning sänks.

Man kan inte låta bli att fundera över om det finns ett samband mellan rollen som den tyste och försämrade kroppsuppfattning. Båda är beroende utav graden av personlig identitet, kanske ett förslag på vidare forskning?

För H6b fanns däremot inget sådant samband som upptäcktes i H6a. Det visade sig att kroppsuppfattningen tvärtom var något bättre för den negativa sociala identiteten. Vi anser att detta kan bero på att kroppsuppfattningen ligger närmare den personliga identiteten än den sociala och varierar därmed i takt med denna.

Hur kommer det sig då att det i viss mån finns ett samband mellan identitet och kroppsuppfattning? Vi anser att de är nära besläktade med varandra. Den personliga och sociala identiteten påverkar tonåringens kroppsuppfattning och går hand i hand med hur tonårstjejens förhållande till kompisgruppen ser ut. Förhållandet till gruppen är både positivt och negativt och kan beroende på hur det ser ut leda till förbättrande eller försämrande utav identiteten. Förbättras den, ja då kommer en positiv utveckling att uppstå och försämras den kommer jämförelsen med andra göra så att utvecklingen blir negativ.

SIT har bidragit mycket till vår studie, främst genom begreppen social-, personlig identitet och gruppstillhörighet. Dessa begrepp har vi använt i våra hypoteser för att kunna studera ämnet. Vi har sett hur den personliga och sociala identiteten hänger samman med tonårsflickans kroppsuppfattning och hur även kompisgruppen påverkar. Gruppen kan fungera positivt och då leda till förbättrad identitet som i sin tur gör att tonårsflickans kroppsuppfattning i mångt och mycket utvecklas på ett sunt sätt. Gruppen kan även påverka tonårsflickans negativt, då denne inte riktigt finner sin plats. Detta bäddar för jämförelse med andra, sämre identitet och vidare även en större benägenhet att uppleva sin kropp på fel sätt.

Vi har dessutom använt oss av rollteori och standardroller för att få en djupare förståelse av tonåringens sociala tillvaro. Detta fick dock inte så stor plats som från början var menat. I studien har vi kommit fram till att rollen som den tyste går hand i hand med graden utav personlig identitet och man kan inte låta bli att undra över vad detta kan ha för betydelse för tonåringens välmående.

I den mån studien tillfört något nytt är svårt att svara på. Det vi kan se utifrån vår studie är att det inte existerar någon större skillnad i identitet och kroppsuppfattning mellan flickor på gymnasiet och högstadiet. Vi har även kommit fram till att tonårsflickor i större utsträckning är sundare än vad vi från början antog. Speciellt de på högstadiet, som vi antog ha sämre kroppsuppfattning och mer negativ social och personlig identitet, gav oss en positiv överraskning när det visade sig att de överlag har en sund inställning till sig själva.

Brister med undersökningen är bland annat att vi fick ett relativt stort bortfall för högstadieeleverna. På grund av detta blev det en skev mängd respondenter, dock anser vi att detta inte påverkat vårt resultat nämnvärt. För att förhindra ett stort bortfall kunde

vi ha tagit kontakt med fler skolor tidigare och på så sätt fått in enkäter från fler än en högstadieskola, eller så kunde en enskild skola fått mer tid på sig att fylla i enkäterna. Men på grund av att kontakten med skolorna drog ut på tiden, blev det som det blev.

När det gäller utformandet av enkäten kunde vi ha specificerat ”kompisgrupp” ytterligare för att ge en klar bild av vad vi menar med detta. Vissa respondenter uttryckte en förvirring över detta begrepp. Fler frågor om rollen skulle också ha underlättat. Till exempel ”*vilken roll utav de vi nämnt ovan stämmer bäst in på dig?*”. På detta sätt hade vi fått reda på mer och lättare kunnat använda oss utav detta. I nuläget kan en respondent säga sig vara lika mycket en roll som en annan, det hade varit intressant att se vilken av rollerna som stämde in bäst och på så sätt uppfyllt vårt syfte lite bättre. Vi skulle även kunna ha haft större variation mellan respondenternas ålder eller inriktat oss mer på en enskild åldersgrupp för att på så sätt fått andra resultat.

En annan brist i arbetet är de redan färdiga skalor vi valt att använda i enkäten. Vi är nu i slutändan något kritiska till källan och om de frågorna mäter det de säger sig göra, det vill säga social- och personlig identitet. Framförallt frågorna som rör den sociala identiteten är vi något skeptiska till.

De slutsatser vi kan dra utifrån resultatet är att det finns ett samband mellan positiv social identitet och positiv personlig identitet. Eftersom det saknas signifikans för att det finns en skillnad mellan högstadieelever och gymnasieelever när det gäller social och personlig identitet så antar vi att identiteten varierar mer från person till person än för samma tonåring under de åren som går mellan nionde klass och tredje året på gymnasiet. Även kroppsuppfattningen visade sig vara liknande för tonåringarna på högstadiet och på gymnasiet. Vi antar att den mognadsgrad när det gäller kroppsuppfattningen som tonåringen har på högstadiet inte hunnit ändra sig markant till tredje året på gymnasiet utan att detta är en utveckling som tar längre tid och även den varierar från person till person. Resultatet visade att det finns ett samband mellan personlig identitet och kroppsuppfattning, men att denna koppling saknas för social identitet. Detta tror vi beror på att kroppsuppfattningen ligger väldigt nära individens personliga identitet. Individens sociala identitet påverkar inte kroppsuppfattningen på samma sätt.

Den här uppsatsen har även tagit upp roller i kompisgruppen. Vi har fått fram ett resultat som visar att det finns ett samband mellan rollen som den tyste och den

personliga identiteten. Vi anser att rollerna i kompisgruppen spelar en viktig roll i tonåringens utformande av identiteten, men vi har i vår studie inte kommit fram till exakt hur. Detta skulle kunna vara ett förslag på vidare forskning.

Andra förslag på vidare forskning för att öka kunskapen kring vårt undersökningsområde skulle kunna vara att följa några individer med samma ålder under en längre period. På detta sätt finns det möjlighet att upptäcka skillnader i identitet och kroppsuppfattning över tid. Man skulle även kunna bredda studien med hjälp av olika respondenter så som, olika etniciteter, unga/vuxna, flickor/pojkar eller bara pojkar. Dessutom skulle det vara intressant att undersöka skillnader hos respondenter beroende på var i landet de bor.

Ytterligare exempel på vidare forskning om detta är att undersöka skillnader mellan respondenter på olika program på gymnasiet eller välja fokus på antingen identitet eller kroppsuppfattning för att få en smalare och djupare studie.

Referenslista

- Augoustinos, M. & Walker, I. (1995). *Social Cognition: An integrated Introduction*. Sage Publications: London.
- Biddle, J. B. (1979). *Role theory: expectations, identities and behaviors*. Academic Press, Inc: London.
- BMI classification. Hämtad 25 mars, 2008, från http://www.who.int/bmi/index.jsp?introPage=intro_3.html
- Bornholt, L. J. (2000). Social and personal aspects of self knowledge: a balance of individuality and belonging. *Learning and Instruction, 10(5)*, 415-429.
- Brown, R. (2000). *Group Processes*. Blackwell Publishing: Oxford.
- Burgess, G., Grogan, S. & Burwitz, L. (2006). Effects of a 6-week aerobic dance intervention on body image and physical self-perceptions in adolescent girls. *Body Image, 3(1)*, 57-66.
- Fallon, A. E., & Rozin, P. (1985). Sex Differences in Perceptions of Desirable Body Shape. *Journal of Abnormal Psychology, 94(1)*, 102-105.
- Haslam, S. A. (2004). *Psychology in organizations: the social identity approach* (second edition). Sage Publications: London.
- Liukko, A. (1996). *Mat, kropp och social identitet*. Stockholm: Graphic Systems AB.
- Newman, B. M., & Newman, P. R. (2001). Group Identity and Alienation: Giving The We Its Due. *Journal of youth and adolescence, 30(5)*, 515-538.
- Palmqvist, R., & Santavirta, N. (2006). What Friends are for: The Relationships Between Body Image, Substance Use, and Peer Influence Among Finnish Adolescents. *Journal of youth and adolescence, 35(2)*, 203-217.
- Svedberg, L. (2003). *Gruppsykologi: Om grupper, organisationer och ledarskap*. Studentlitteratur: Lund.
- Tajfel, H. (1981). *Human Groups and Social Categories*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Värnlund, H. (1998). *Det sociala vetandet*. Studentlitteratur: Lund.

Hej!

Vi är två studenter på högskolan i Skövde. Vi läser socialpsykologiska programmet och håller just nu på med vår C-uppsats. Den handlar om ungdomar och deras relation till sina kompisar och till sig själva.

Enkäten är helt konfidentiell och endast vi som sammanställer resultatet kommer att ta del av svaren på enkäterna. Du är alltså helt anonym. Deltagandet är frivilligt.

Vissa frågor kan uppfattas som känsliga. Läs noga och följ instruktionerna när ni besvarar enkäten. Vissa frågor kan likna varandra så **det är viktigt att ni läser igenom frågan ordentligt.**

Enkäten består bland annat av några enstaka ja/nej frågor där du ska ringa in det alternativ som stämmer bäst in på dig själv. De flesta av frågorna i enkäten har svarsalternativ som består av en skala från ett till sju, där "ett" innebär att du håller med helt och "sju" att du inte håller med alls, detta kan även vara tvärt om. Du väljer att ringa in den siffra som du tycker passar bäst in på hur du ställer dig till påståendet. Du kan alltså välja vilken siffra som helst mellan ett och sju. Svara på frågorna i tur och ordning och gå inte tillbaka till tidigare frågor.

Om ni har frågor efter att ha fyllt i enkäten så får ni gärna höra av er till oss:

Sara Badh
0706034682
b05sarba@student.his.se

Carolina Johansson
0768120671
a05caros@student.his.se

... eller till vår handledare:

Maria Läckberg
0500 – 448283
maria.lackberg@his.se

1. Ålder: _____

2. Längd: _____

3. Är du född i Sverige? Ringa in det svarsalternativ som stämmer in på dig.

Ja   Nej

Om du svarar nej, var är du född?

_____

4. Bor du tillsammans med båda dina biologiska föräldrar? Ringa in det svarsalternativ som stämmer in på dig.

Ja   Nej

Om du svarar nej, beskriv kortfattat hur din familjesituation ser ut

_____
_____

5. Har du pojkvän/flickvän? Ringa in det svarsalternativ som stämmer in på dig.

Ja   Nej

6. Vikt: Ringa in den vikt i kg som stämmer bäst in på dig.

<45	45-50	50-55	55-60	60-65	65-70	70-75	75-80
80-85	85-90	90-95	95-100	100-105	105-110	110-115	115<

7. Uppskatta vart på skalan du ligger utifrån vilken figur **du anser** stämmer bäst in på dig.

1   2   3   4   5   6   7

8. Uppskatta vart på skalan du ligger utifrån vilken figur **du tror andra tycker** att du har.

1

2

3

4

5

6

7

Här nedan kommer ett antal påstående. Rangordna från ett till sju vad som stämmer bäst in på dig själv. Där ett betyder att du håller med helt och sju betyder att du inte håller med alls.

9. Jag är nöjd med hur jag ser ut.

Håller med 1 2 3 4 5 6 7 Håller inte alls med

10. Överlag är jag nöjd med mig själv.

Håller med 1 2 3 4 5 6 7 Håller inte alls med

11. Ibland tycker jag att jag **inte** är bra på någonting.

Håller med 1 2 3 4 5 6 7 Håller inte alls med

12. Jag känner att jag **inte** har mycket att vara stolt över.

Håller med 1 2 3 4 5 6 7 Håller inte alls med

13. Jag har en positiv attityd gentemot mig själv.

Håller med 1 2 3 4 5 6 7 Håller inte alls med

14. Ibland känner jag mig värdelös.

Håller med	1	2	3	4	5	6	7	Håller inte alls med
------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------------

15. Jag känner mig som en misslyckad person.

Håller med	1	2	3	4	5	6	7	Håller inte alls med
------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------------

16. Jag önskar att jag hade mer respekt för mig själv.

Håller med	1	2	3	4	5	6	7	Håller inte alls med
------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------------

17. Rangordna från ett till sju, där ett stämmer lite och sju stämmer mycket, hur mycket du anser att dessa roller stämmer in på dig i din närmaste kompisgrupp.

Den tyste <i>"Har lätt att hamna i skuggan av andra"</i>	Stämmer lite	1	2	3	4	5	6	7	Stämmer mycket
---	-----------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------

Monopol på uppmärksamhet <i>"Gillar att stå i centrum och ha allas blickar på sig"</i>	Stämmer lite	1	2	3	4	5	6	7	Stämmer mycket
--	-----------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------

Den ambitiöse <i>"Har höga krav på sig själv"</i>	Stämmer lite	1	2	3	4	5	6	7	Stämmer mycket
--	-----------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------

Clownen <i>"En person som tycker om att driva med sig själv och andra med en tanke om god stämning"</i>	Stämmer lite	1	2	3	4	5	6	7	Stämmer mycket
--	-----------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------

Ledaren <i>"Gillar att styra och ställa. Tycker om att vara spindeln i nätet"</i>	Stämmer lite	1	2	3	4	5	6	7	Stämmer mycket
--	-----------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------

Här nedan kommer ett antal påstående. Rangordna från ett till sju vad som stämmer bäst in på dig själv. Där ett är att du håller med helt och sju är där du inte håller med alls.

18. Jag mår bra av att vara medlem i min kompisgrupp.

Håller med	1	2	3	4	5	6	7	Håller inte alls med
------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------------

19. Jag ångrar att jag är medlem i min kompisgrupp.

Håller med	1	2	3	4	5	6	7	Håller inte alls med
------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------------

20. Jag är oftast nöjd över att vara medlem min kompisgrupp.

Håller med	1	2	3	4	5	6	7	Håller inte alls med
------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------------

21. För det mesta gillar jag inte att vara medlem min kompisgrupp.

Håller med	1	2	3	4	5	6	7	Håller inte alls med
------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------------

22. Att vara medlem i min kompisgrupp är viktigt för mig.

Håller med	1	2	3	4	5	6	7	Håller inte alls med
------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------------

23. Om någon säger något dumt om min grupp säger de något dumt om mig.

Håller med	1	2	3	4	5	6	7	Håller inte alls med
------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------------

24. Om jag skulle välja kompisgrupp igen så skulle jag välja samma grupp som jag är med i nu.

Håller med	1	2	3	4	5	6	7	Håller inte alls med
------------	---	---	---	---	---	---	---	-------------------------

Har du några övriga kommentarer om t.ex. enkätens innehåll eller andra tankar och funderingar?

Tack för ditt samarbete!